

[ftm.nl](https://www.ftm.nl)

Waardevolle alternatieven voor de financiële eenheidsworst

Thomas Bollen

De bankenwereld is eenzijdig. Het dogma van zekerheid vormt een barrière voor innovatie en keuzevrijheid. Dat moet veranderen, want er zijn talrijke alternatieven om maatschappelijke waarden weer een plek te geven in het bankieren.

'Je kunt weliswaar kiezen tussen de Rabobank, ABN en ING, maar in principe kom je als consument altijd bij hetzelfde type bank terecht: een bank die met jouw spaargeld speculeert.' Het zijn de woorden van Richard van der Linde, oprichter van Stichting Full Reserve, in zijn pitch bij een bijeenkomst in Pakhuis de Zwijger. Als onderdeel van een serie over de nieuwe economie mag ik drie gasten ondervragen over hun voorstellen voor andere manieren van bankieren.

Oersaai

Volgens Van der Linde is het speculeren in de financiële sector op zichzelf geen probleem, maar dan moet je daar wél zelf voor kiezen. Als er geen alternatieven voorhanden zijn wordt het zorgelijk. Vandaar dat de Stichting Full Reserve, waar hij werkzaam voor is, zich hard maakt voor een depositobank: een bank die écht zekerheid biedt, door je geld volledig in kas te bewaren. De keerzijde daarvan is dat je dus ook geen rendement op je spaargeld maakt.

'Je biedt me in feite een modern alternatief voor de oude sok onder het matras'

Uit de zaal klinkt geroezemoes. Op mijn vraag wie er zou overstappen naar de depositobank, gaan enkele handen de lucht in. Het merendeel van de zaal aarzelt. 'We zijn nu eenmaal gewoontedieren,' wordt er opgemerkt. 'Ik vind het gewoon niet sexy genoeg. Je biedt me in feite een modern alternatief voor de oude sok onder het matras.' Van der Linde is er heel duidelijk over: 'de depositobank is inderdaad oersaai, en zeker niet voor iedereen de oplossing.'

Ethisch bankieren

Dat hoeft ook niet, want er zijn meer smaken in het aanbod. Marc Bontemps is initiatiefnemer van het Belgische [New B](#), een coöperatie die werkt aan het oprichten van een ethische, transparante en participatieve bank. In België heeft New B de steun vergaard

van meer dan 50.000 burgers en 150 organisaties. Er blijkt bij onze zuiderburen dus een groot maatschappelijk draagvlak te bestaan voor bankieren op basis van andere uitgangspunten dan winstmaximalisatie.

Naast een soberder loonbeleid, zijn er nog meer grote verschillen tussen New B en een 'normale' duurzame bank zoals bijvoorbeeld Triodos. Een voorbeeld is het model van inspraak dat beide instellingen gebruiken. In het publiek van de avond zitten enkele enthousiastelingen die inderdaad graag zouden meepraten over de koers van hun bank. Er klinkt echter ook een kritische noot: 'ik wil gewoon één keer kiezen voor een bank met aansprekende uitgangspunten, om er daarna niet meer mee bezig te zijn.'

Halal-hypotheek

Sharif Soliman, schrijver van het boek [Islamitisch Financieren](#), vindt dat bestaande banken daarom andere producten moeten aanbieden: producten die beter aansluiten bij maatschappelijke waarden. De halal-hypotheek is zo'n product. Hoewel halal-vlees overal in de Nederlandse schappen ligt, zijn bancaire producten die voldoen aan de Sharia nog nergens verkrijgbaar. Dat is zonde, zegt Soliman, 'want Islamitisch bankieren kan Nederland veel bieden — ook voor niet-moslims.'

"Veel niet-moslims kunnen zich waarschijnlijk vinden in de waarden van het Islamitisch Bankieren"

In het Islamitisch bankieren speelt de ethiek een grote rol. Er is — in lijn met de Sharia — een verbod op de financiering van alcohol- of gokgerelateerde bezigheden, maar de meeste regels zijn minder specifiek gerelateerd aan de Islamitische religie. Ook veel niet-moslims kunnen zich waarschijnlijk vinden in die waarden: Een Islamitische bank neemt bijvoorbeeld meer verantwoordelijkheid in zowel de risico's als de maatschappelijke impact van een financiering. Ze doet niet aan speculatieve derivatenhandel, investeringen in wapens of woekerrentes; in plaats daarvan verstrekt zo'n bank 'verstandige' financieringen, waarbij de bank in de regel verbonden blijft aan het financieringsobject. De bank wordt bijvoorbeeld mede-eigenaar van het huis waarvoor het een hypotheek verstrekt, of krijgt een aandeel in de gefinancierde onderneming.

Soliman: 'Je kunt allerlei principes inbouwen in je gedragscode die niet gericht zijn op eigen gewin, maar op maatschappelijke impact. Als mensen bijvoorbeeld te laat zijn met betalen, kun je in plaats van het innen van een boete ook bepalen dat er een betaling richting een goed doel gaat.'

Schijnzekerheid

Joyce Velu, initiatiefnemer van [Good Finance](#), sluit zich aan bij de waarden die Soliman beschrijft. 'Als we een financiële sector willen creëren die weer dienend is aan mens en

maatschappij, zullen we zekerheden moeten loslaten en gaan experimenteren met andere concepten. Dat is spannend, maar noodzakelijk om het geheel in transitie te brengen.'

Diversiteit is volgens Velu de sleutel voor meer stabiliteit. 'Een systeem is nooit helemaal in evenwicht. Juist als we krampachtig vasthouden aan de schijnzekerheid van het huidige bankieren, raakt de balans zoek.' De financiële crisis van 2008 was daar een goed voorbeeld van.

'Als andere banken een slechte bank moeten redden, wordt onverantwoord bankieren niet afgestraft'

Van der Linde noemt het huidige depositogarantiestelsel een typisch voorbeeld van zulke schijnzekerheid. 'Dankzij het depositogarantiestelsel krijg je altijd je geld — tot 100.000 euro — terug wanneer een bank omvalt. Dat klinkt goed, maar het zorgt er ook voor dat we de risico's die vastzitten aan bankieren niet meer als zodanig beleven, terwijl ze er nog wel zijn. Als andere banken verplicht worden om een slechte bank te redden, dan wordt onverantwoord bankieren niet afgestraft. Het is een verkeerde prikkel die speculatie stimuleert, en de risico's worden uiteindelijk afgeschoven op de rest van de samenleving.'

Ruimte voor diversiteit

De strenge regelgeving in de bancaire sector moet zekerheid bieden en onverantwoord bankieren voorkomen. Een mooi streven, maar de praktijk laat zien dat die doelen niet altijd gehaald worden. Tegelijkertijd staat de algemene regelgeving, die vooralsnog geen rekening houdt met verschillende typen banken, de vernieuwing en diversiteit van het bankieren in de weg.

[Stichting Full Reserve](#) is een groot deel van haar kostbare tijd kwijt aan lobbypraktijken om regelgeving aangepast te krijgen; Van der Linde [schreef](#) uitgebreid op FTM over de hindernissen om een depositobank op te richten. Ook New B heeft in België nog geen bankvergunning gekregen.

Velu en Soliman zien een belangrijke rol voor de overheid in het toezicht op de bankensector, maar denken dat echte vernieuwing niet uit die hoek zal komen. Daarvoor kun je beter een omgeving creëren waarin ruimte is voor diverse alternatieven. Om dat voor elkaar te krijgen hebben De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) een belangrijke rol te vervullen in het aanpassen van beperkende regelgeving. Ook de Europese Centrale Bank (ECB) [adviseerde](#) hen afgelopen week om 'proportionaliteit' mee te nemen in de regelgeving voor (kleinere) banken.

Meer ruimte voor alternatieven zal ertoe leiden dat burgers straks weer wat te kiezen hebben. Voor de één zal het die veilige oude sok worden, voor de ander meer inspraak, of een duidelijke set van andere normen en waarden. Zowel de noodzaak als de ideeën voor

andere manieren van bankieren zijn duidelijk, nu alleen nog de toestemming om ze uit te kunnen rollen.

The diagram consists of a large rectangular box with a small triangle at the top left corner. Below this box is a row of six smaller rectangular boxes, each of which is empty and appears to be a placeholder for text or data.